

STAJALIŠTE I PREPORUKA PRAVOBRANITELJICE ZA DJECU O ZAŠTITI DJECE KOD OTKUPA PREDMETA OD PLEMNITIH KOVINA

Prijave građana i napisi u medijima o tome da trgovci u zlatarnicama i otkupnim stanicama otkupljuju od maloljetnika predmete od zlata i srebra, potaknuli su pravobraniteljicu za djecu na poduzimanje aktivnosti radi zaštite prava i interesa djece. Takvom praksom zlatarnica i otkupnih stanica djeca bi mogla biti ugrožena i izložena štetnim djelovanjima, s obzirom na navode da maloljetnici nerijetko prodaju obiteljske vrijednosti bez znanja roditelja ili je čak riječ o ukradenim predmetima.

Putem medija obaviješteni smo o širenju djelatnosti trgovine i preprodaje predmeta od plemenitih kovina (zlata i srebra) diljem Hrvatske, koji se i oglašavaju vrlo uočljivim reklamama na prodajnim mjestima, brojnim reklamama u tiskovinama i elektroničkim medijima, primjerice uz navode: „*Profesionalno, sigurno, sto posto legalno, diskretno*“, „*Isplata na licu mjesta kad je voda do grla*“ i slično. Većina subjekata koji se bave otkupom zlata ima i svoje web stranice te nude otkup putem pošte i dolaskom kod prodavatelja.

Naročito su zabrinjavajući naslovi iz medija: „*Klinci rasprodaju obiteljsko zlato*“, „*Zlatna groznica trese Liburniju: lančiće i prstenje na otkup nose i djeca*“, odnosno napisi o tome da djeca u otkupne stanice donose zlato i srebro koje su uzela od kuće. Mnogi se pitaju imaju li otkupljivači pravo otkupljivati takve vrijednosti od djece. Nedavni medijski napisi govore i o brojnim drskim krađama zlatnine na gradskim ulicama i pojavama kućnih krađa zlatnine koje čine maloljetnici pljačkajući svoje obitelji, što se povezuje i s porastom broja stanica za otkup zlata u kojima se jednostavno i bez posljedica mogu riješiti plijena.

Zato se pravobraniteljica za djecu obratila Ministarstvu gospodarstva, Ministarstvu financija, Ministarstvu unutarnjih poslova i Državnom inspektoratu Republike Hrvatske, tražeći da se ispita poslovanje otkupljivača, odnosno otkup predmeta od plemenitih kovina od maloljetnih osoba, da se provjeri predviđena zaštita djece te dosadašnje prijave i postupanja u vezi s otkupom predmeta od plemenitih kovina od maloljetnika. O ovoj problematici pravobraniteljica je obavijestila i Ministarstvo socijalne politike i mladih.

Iz izvješća koje su dostavila navedena tijela proizlazi da, zbog nepostojanja službenog pravilnika i propisa kojima se određuje poslovanje trgovaca koji se bave otkupom plemenitih kovina od građana, dolazi do neujednačenog postupanja prilikom otkupa, među ostalim i u slučajevima kada se kao prodavatelji pojavljuju djeca. U praksi djeca, iako bez poslovne sposobnosti, jesu ugovorne stranke (primjerice, kao kupci u trgovinama i zlatarnicama), no kod djelatnosti u kojima je moguć otkup predmeta od plemenitih kovina i od djece, ona zaslužuju posebnu pažnju.

Nedvojbeno je da neujednačeno i nedovoljno regulirano postupanje odnosno promet ovom vrstom predmeta može bitno utjecati na ekonomsko, ali i socijalno ponašanje djece, kao posebno osjetljive skupine. Djecu se, zbog njihove dobi, lakomislenosti ili povodljivosti, time može potaknuti da sa svojom imovinom (npr. zlatninom koja im je darovana u djetinjstvu) postupaju protivno svojim interesima, da otuđe zlatninu članova obitelji i drugih osoba i prodaju je radi stjecanja novčanih sredstva. Zabrinjavaju navodi da se u krađu i otimanje zlatnine upuštaju djeca, često i na nagovor ili prisilu vršnjaka, starijih poznanika i drugih punoljetnih osoba. Sve to upućuje na potrebu da se područje trgovine i prometa ovom vrstom robe na odgovarajući način regulira kako bi se zaštitila djeca i spriječilo društveno neprihvatljivo ponašanje i porast kriminaliteta.

Zato je pravobraniteljica uputila nadležnim tijelima preporuke da, sukladno djelokrugu rada, razmotre mogućnosti za nadopunu propisa koji uređuju trgovinu odnosno otkup predmeta od plemenitih kovina, na način koji će osigurati bolju zaštitu prava i interesa djece.

Pravobraniteljica za djecu predložila je:

- da se uvede zabrana otkupa predmeta od plemenitih kovina od osoba mlađih od 18 godina, odnosno da se prodaja ovih predmeta dopusti samo punoljetnim osobama koje su prethodno dužne svoj identitet dokazati identifikacijskom ispravom (po uzoru na članak 43. stavak 1. Zakona o igrama na sreću);
- da se propiše obveza trgovcima da policiji ili centru za socijalnu skrb podnesu prijavu o pokušaju prodaje ovih predmeta od strane djece i sumnjivoj aktivnosti u koje su uključena djeca, čemu bi svakako pridonijelo vođenje evidencija o otkupljenim predmetima s podacima o prodavatelju i podrijetlu predmeta te pokušaju prodaje od strane djece;
- da se predvidi sustav nadzora, upravne mjere i prekršaji, radi praćenja i sankcioniranja nedopuštenog otkupa ovih predmeta od djece te uvede obveza tijela nadzora da izvijesti centar za socijalnu skrb radi izricanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta;
- da se uvede ograničenje u pogledu lokacije objekata u kojima se otkupljuju ovi predmeti, na način da se predvidi da se otkup predmeta od plemenitih kovina ne može obavljati u prostorima i na udaljenosti manjoj od najmanje 500 metara od zdravstvenih i obrazovnih ustanova, ustanova u kojima se obavlja djelatnost iz područja zaštite djece, socijalne skrbi, kulture i sporta te prostorima na kojima djeca provode svoje slobodno vrijeme (parkovi, igrališta i drugo);
- da se zabrani oglašavanje usluge otkupa predmeta od plemenitih kovina.